

quick scan flora en fauna

Raadhof te 's-Gravendeel

LBP|SIGHT

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

14 april 2015

projectnummer: 15028

ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

quick scan flora en fauna

Raadhof te 's-Gravendeel

In opdracht van:

LBP|SIGHT

contactpersoon:

de heer D. Verburg MSc

14 april 2015

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Haico van der Burgt

Fruittelerserf 43

6846 AC Arnhem

T 026-8446525

M 06-12971680

E haico@ecoquickscan.nl

I www.ecoquickscan.nl

wijze van citeren: Burgt, H.H.J. van der, Quick scan flora en fauna Raadhof te 's-Gravendeel. *ECOquickscan*, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Arnhem, 2015.

ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	2
2	WETTELIJK KADER	3
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	3
2.2	SOORTBESCHERMING	3
3	TOETSING	5
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
3.2	BESCHERMDE GEBIEDEN	5
3.3	VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN	5
4	CONCLUSIE	13
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	13
4.2	SOORTENBESCHERMING	13
4.3	CONSEQUENTIES	14
4.4	AANBEVELINGEN	15
 BIJLAGEN		
1	LITERATUURLIJST	
2	UITWERKING TWEE VARIANTEN	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In 's-Gravendeel (gemeente Binnenmaas, provincie Zuid-Holland) is de sloop van een voormalig gemeentehuis en de nieuwbouw van 21 grondgebonden woningen op dezelfde locatie beoogd. Voor deze ontwikkeling is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Aan ecologisch adviesbureau *ECOquickscan* is gevraagd te beoordelen of deze activiteit effect heeft op de flora en fauna op en rond de locatie. De voorliggende rapportage beschrijft de effecten op de aanwezige flora en fauna en geeft inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze locatie.

ligging (rood) en indrukken van het plangebied; hoofdingang van het voormalige gemeentehuis (linksonder), linkervleugel (midden), achterzijde van het gemeentehuis aan de Azaleastraat (rechts-onder) (luchtfoto: Google Earth)

Voor de ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. Er zal bij deze activiteit rekening gehouden moeten worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Het plangebied is beoordeeld op geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de te verwachten effecten op deze

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

Het plangebied ligt midden in de bebouwde kom van 's-Gravendeel en wordt grofweg begrensd door de Smidsweg en de Korte Smidsweg aan de noordkant, een fietspad aan de oostkant, de Azaleastraat aan de zuidkant en de Tulpstraat aan de westkant. De directe omgeving van het plangebied bestaat uit een woonwijk met appartementencomplexen, vrijstaande huizen, twee-onder-een-kap woningen en rijtjeshuizen met bijbehorende (achter)tuinen. Rondom het plangebied is openbaar groen aanwezig in de vorm van grasveldjes, heestervakken, boomgroepjes, bomenrijen en solitaire bomen. Met name langs de Korte Smidseweg staat een grotere doorgaande dubbele bomenrij.

Het plangebied bestaat uit het voormalig gemeentehuis van 's-Gravendeel en de omliggende grond. Het in 1982 gebouwde complex heeft een T-vorm en bestaat uit twee verdiepingen, een kelder en is voorzien van een plat dak; tegen de zuidoostkant van het gebouw staat een fietsenstalling. Rondom het gebouw, met name aan de noordkant, is relatief veel groen aanwezig in de vorm van heestervakken, grasvelden, boomgroepjes en bomenrijen. De bomen vormen een doorgaande structuur en hebben een dikte van 30-50 cm. Direct ten noorden van het gebouw, rondom het uitstekende middendeel, ligt een geïsoleerde en beschoeide vijver met een plas-draszone.

Het gemeentehuis is gebouwd in 1982, maar door de gemeentelijk herindeling en samenvoeging met de gemeente Binnenmaas in 2007, is het gemeentehuis overbodig geworden. Binnen het plangebied is de sloop van het voormalige gemeentehuis beoogd. Op dezelfde locatie worden 21 grondgebonden woningen gerealiseerd.

impressie van de gewenste inrichting van het plangebied

2 WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de reeds bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitatten en de habitatten van soorten kunnen verslechteren, of een verstrend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (Natuurnetwerk Nederland). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als Ecologische Hoofdstructuur niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 SOORTBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten' uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfsplaatsen van deze soorten worden aangetast;
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In zo'n gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
- beschermingscategorie 3:
De soorten uit deze categorie zijn in de Flora- en faunawet ingedeeld in twee groepen; de zogenaamde 'Bijlage 1-soorten' (uit het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten') en 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn'. Het belangrijkste verschil is dat voor de 'Bijlage 1-soorten' een ontheffing te verkrijgen is in het kader van een ruimtelijke ingreep.
Voor 'Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn' geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dienen plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning, zijn uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Vervolgens zullen voor alle (mogelijke) aanwezige beschermde soorten de effecten en eventuele gevolgen voor de beoogde ingreep beschreven worden.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997) en op websites gepubliceerde verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld Particulieren Gegevensbeherende Organisaties (RAVON, Zoogdierverseniging, etc.). Deze bronnen vermelden betrouwbare soortgegevens op basis van uurhokken (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het zeer globale gegevens betreft.

Op 10 april 2015 is op de locatie een veldverkenning uitgevoerd door een ecooloog. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid van het plangebied en haar omgeving voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 BESCHERMDE GEBIEDEN

Het plangebied te 's-Gravendeel ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De dichtstbijzijnde beschermde gebieden liggen op bijna 5 km afstand en betreffen de Natura 2000-gebieden 'Oudeland van Strijen' (Vogelrichtlijngebied) ten zuidwesten en 'Biesbosch' (Vogel- en Habitatrichtlijngebied) ten zuidoosten van het plangebied. Ook ligt het plangebied niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur/het Nationaal Natuurnetwerk. Het dichtstbijzijnde EHS/NNN-gebied, Zuiddiep, ligt op circa 1,5 kilometer ten noorden van het plangebied. De beoogde plannen hebben betrekking op een relatief kleine oppervlakte dat in de huidige situatie ook grotendeels is bebouwd en verhard. Gezien de grote afstand, het stedelijke karakter en het feit dat het plangebied in de huidige situatie grotendeels is verhard en bebouwd, zijn negatieve effecten op beschermde gebieden uit te sluiten. Door de realisatie van 21 grondgebonden woningen is er geen grote toename in verkeersintensiteit of andere activiteiten te verwachten dan in de uitgangssituatie. Gebiedsbescherming is niet aan de orde.

3.3 VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de activiteit sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren.

De beoogde activiteit kan biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

vaatplanten

Het plangebied is voor de helft bebouwd en verhard; de andere helft bestaat groene elementen, zoals grasvelden, gecultiveerde heestervakken, boomgroepjes, bomenrijen en solitaire bomen. Uit de omgeving van het plangebied zijn archiefwaarnemingen (www.floravannederland.nl) bekend van onder andere de beschermde soorten gele helmbloem (*Pseudofumaria lutea*), ruig klokje (*Campanula trachelium*), spindotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *araneosa*), steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*), tongvaren (*Asplenium scolopendrium*), wilde marjolein (*Origanum vulgare*). Deze soorten zijn niet aangetroffen in het plangebied en worden hier ook niet verwacht, aangezien er geen sprake is van een stabiel ecosysteem en bijzondere groeiplaatsen, zoals schrale bermen, ontbreken. Aan de noordkant van het plangebied, tegen het uitstekende middendeel van het voormalige gemeentehuis, ligt een geïsoleerde vijver. In de plas-draszone zijn tijdens het veldbezoek diverse exemplaren dotterbloem (*Caltha palustris*) aangetroffen; gezien het aantal exemplaren (<10) en het feit dat ze dicht op elkaar staan, betreffen het waarschijnlijk aangeplante exemplaren. Andere (strikt) beschermde soorten zijn hier niet aangetroffen en worden vanwege het voedselrijke water ook niet verwacht. Ook zijn op de muren geen (beschermde) muurplanten aangetroffen. Strikt beschermde vaatplanten binnen het plangebied kunnen worden uitgesloten. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

dotterbloemen in de vijver aan de noordkant van het plangebied tegen het voormalige gemeentehuis

grondgebonden zoogdieren

In het plangebied kunnen verschillende algemeen voorkomende beschermde zoogdier-soorten voorkomen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), mol (*Talpa europaea*), kleine marterachtigen en verschillende algemeen voorkomend soorten muizen en spitsmuizen (Broekhuizen et al., 1992; Mostert & Willemsen, 2008). Voor deze soorten, die onder het

eerste, lichte, beschermingsregime van de Flora- en faunawet vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Van de strikt beschermde zoogdierensoorten is in de omgeving van het plangebied het voorkomen bekend van onder andere noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*); deze soort is erg gevoelig voor concurrentie met andere muizensoorten en leeft in waterrijke moerassen. Vanwege het ontbreken van dergelijke habitats, kan het voorkomen van deze soort in het plangebied worden uitgesloten.

Op basis van de verspreidingsgegevens en de aanwezige biotopen wordt het voorkomen van strikt beschermde zoogdiersoorten in of direct aansluitend aan het plangebied uitgesloten. Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard. Het aanwezige groen is intensief onderhouden en bomen met (grote) holtes en structuurrijke natuurvriendelijke oevers ontbreken.

vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Limpens *et al.*, 1997; Mostert & Willemsen, 2008) komen in de omgeving van het plangebied gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voor.

Vleermuizen zijn aan de hand van hun voorkeur voor verblijfplaatsen globaal onder te verdelen in twee groepen, gebouw- en boombewonende soorten. Ook zijn er soorten die beiden gebruiken als verblijfplaats. De gewone dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis zijn het gehele jaar overwegend gebouwbewonende soorten. Gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis maken zowel gebruik van gebouwen als van bomen. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn overwegend boombewonend.

foerageergebied en vliegroute

Het plangebied (met name de noordkant) en de directe omgeving van het plangebied vormen voor de meeste van de genoemde soorten geschikt foerageergebied. De boomgroepjes aan de noordkant en de bomenrij langs de Tulpstraat ten westen van het gemeentehuis vormen, samen met de bomenrijen langs de Korte Smidseweg, geschikte lijnvormige structuren die als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen kunnen fungeren; dergelijke vliegroutes vormen verbindingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Aantasting van vliegroutes kan leiden tot indirecte aantasting van verblijfplaatsen.

Zeven bomen aan de noordkant van het plangebied blijven vanwege de monumentale waarde behouden. Hoeveel bomen aan de westkant van het plangebied blijven behouden is nog niet bekend; hiervoor zijn twee varianten uitgewerkt (zie bijlage 2). Indien er grotere gaten (>25 meter) vallen in de opgaande groenstructuren zijn effecten op vliegroutes niet uit te sluiten.

holte in één van de bomen aan de westkant van het plangebied

verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek zijn de bomen binnen het plangebied onderzocht op holtes. In de meeste van de te kappen bomen zijn geen holtes aangetroffen die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. In één boom aan de westkant van het plangebied is een holte aangetroffen die potentieel geschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Er wordt geadviseerd om de holte in deze boom nader te inspecteren. In de overige bomen zijn geen geschikte holtes waargenomen; mochten er bij het kappen van de bomen toch holtes worden ontdekt dan dienen deze voorafgaand aan het kappen alsnog te worden geïnspecteerd door een deskundig ecooloog.

Het te slopen voormalige gemeentehuis is gezien de aanwezigheid van verticale ventilatievoegen, ruimte rondom regenpijpen en mogelijke ruimte onder de dakrand geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Gebouwbewonende vleermuizen maken namelijk gebruik van spleten in gevels, spouwmuren, achter daklijsten, etc. Met name de gewone dwergvleermuis heeft slechts een smalle spleet nodig om zich toegang tot het gebouw te verschaffen. Het slopen van het gebouw kan een negatief effect hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

enkele voor vleermuizen geschikte spleten en kieren in het te slopen voormalige gemeentehuis

vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vogels waargenomen zoals ekster (*Pica pica*), houtduif (*Columba palumbus*), huismus (*Passer domesticus*), kauw (*Corvus monedula*), kokmeeuw (*Chroicocephalus ridibundus*), koolmees (*Parus major*), merel (*Turdus merula*), turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), waterhoen (*Gallinula chloropus*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*) en zwarte kraai (*Corvus corone*).

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is (actieve broedplaatsen).

jaarrond beschermde vogels

Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*));
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld roek (*Corvus frugilegus*), gierzwaluw (*Apus apus*) en huismus);

3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), ooievaar (*Ciconia ciconia*), kerkuil (*Tyto alba*), oehoe (*Bubo bubo*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*));
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk (*Falco subbuteo*), buizerd (*Buteo buteo*), havik (*Accipiter gentilis*), sperwer (*Accipiter nisus*), wespendif (*Pernis apivorus*), zwarte wouw (*Milvus migrans*) en ransuil (*Asio otus*)).

Tijdens het veldbezoek zijn rondom het plangebied huismussen waargenomen; potentiële nestlocaties voor deze soort zijn volop aanwezig in de woningen rondom het plangebied. Ook van gierzwaluw zijn waarnemingen bekend uit (de omgeving van) 's-Gravendeel. De bebouwing binnen het plangebied is door de aanwezigheid van een goed gesloten plat dak en het ontbreken van toegangen met voldoende ruimte voor vogels onder de dakrand, op de muurplaten en grotere gaten in de muren zelf ongeschikt voor gebouwbewonende soorten zoals gierzwaluw en huismus.

Van de jaarrond beschermde vogelsoorten (LNV, 2009) kunnen verschillende soorten roofvogels, zoals buizerd en sperwer, ook in bomen in of aan de rand van de bebouwde kom of op binnenstedelijke locaties broeden. Op het grasveldje aan de noordkant van het voormalige gemeentehuis zijn tijdens het veldbezoek prooiresten (duivenveren) aangetroffen van vermoedelijk sperwer. Binnen het plangebied kunnen broedplaatsen van deze of andere soorten roofvogels worden uitgesloten, gezien de afwezigheid van horsten (nesten) in bomen. In een boom in een achtertuin van een woning direct ten oosten van het plangebied zijn wel meerdere grotere nesten van vermoedelijk kauw aangetroffen. Gezien de deels verharde, niet natuurlijke inrichting van het plangebied, zal het ook geen belangrijk foerageergebied voor deze soorten vormen.

prooiresten (duivenveren) van vermoedelijk sperwer

niet jaarrond beschermde vogels

Naast de voorstaande vier categorieën is er nog een vijfde categorie (beschermde) vogels. Deze vogels beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze vogels (en hun broedplaatsen) zijn in principe buiten het broedseizoen niet beschermd. Alleen als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen zijn deze soorten wel jaarrond beschermd.

In plangebied en de directe omgeving zijn tijdens het veldbezoek diverse categorie 5-soorten waargenomen, zoals ekster, koolmees en zwarte kraai. In één boom aan de westkant van het plangebied is een holte aangetroffen die potentieel geschikt is als ver-

blijfplaats voor vleermuizen; voor vogels is deze holte te klein. In de overige (te kappen) bomen zijn geen grotere holtes aangetroffen, waardoor deze ongeschikt zijn als nestlocatie voor holtebewonende soorten. Wel vormen de bomen potentieel geschikte nestlocaties voor soorten zoals ekster en zwarte kraai. Aangezien in de omgeving (in tuinen en nabijgelegen openbaar groen) voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze vogels jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

Er zijn geen nestplaatsen of andere vaste rust- en verblijfplaatsen van jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen in het plangebied. Door de (kap- en sloop)werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen kunnen effecten op strikt beschermde vogelsoorten worden uitgesloten.

amfibieën

Het habitat van amfibieën is onder te verdelen in water- of voortplantingshabitat (vaak een poel, vijver of smalle watergang zonder grote vissen) en landhabitat (bosjes, struvelen e.d. en voor sommige soorten vergraafbaar zand).

De in het plangebied aanwezige vijver is geschikt voortplantingswater voor diverse algemene soorten amfibieën zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), middelste groene kikker (*Rana esculenta*), gewone pad (*Bufo bufo*) en kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*). Binnen het plangebied zijn voor deze algemene soorten tevens voldoende overwinteringsmogelijkheden. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Naast de algemeen voorkomende beschermde soorten is uit de Hoeksche Waard ook het voorkomen bekend van de strikt beschermde rugstreeppad (*Bufo calamita*) (Vogelaar, 2014; www.ravon.nl). De in het plangebied gelegen vijver is ongeschikt voor deze soort vanwege het voedselrijke water en de aanwezigheid van een circa 30 cm hoge beschoeiing langs de plas-draszona, daarnaast ontbreekt geschikt landhabitat in de omgeving. Effecten op strikt beschermde amfibieënsoorten worden daarom uitgesloten.

reptielen

In de Hoeksche Waard zijn geen waarneming bekend van beschermde reptielen (www.ravon.nl). De meeste reptielensoorten houden zich met name op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen). Dergelijke situaties zijn niet aanwezig in of in de directe omgeving van het plangebied. Op basis van de verspreidingsgegevens en de aanwezige biotopen wordt het voorkomen van strikt beschermde reptielensoorten in of direct aansluitend aan het plangebied uitgesloten.

vissen

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen bekend van de strikt beschermde vissoorten bittervoorn (*Rhodeus amarus*) en kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) (www.vissenatlas.nl). De vijver binnen het plangebied is vanwege de geïsoleerde ligging niet van belang voor deze soorten, effecten op beschermde vissoorten zijn uit te sluiten.

insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de biotopen.

4 CONCLUSIE

In plangebied te 's-Gravendeel is de sloop van een voormalig gemeentehuis en de nieuwbouw van 21 grondgebonden woningen op dezelfde locatie beoogd.

13

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur (Natuurnetwerk Nederland) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied te 's-Gravendeel ligt midden in de bebouwde kom. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden Oudeland van Strijen en de Biesbosch liggen op bijna 5 kilometer ten zuidwesten en ten zuidoosten van het plangebied. Ook ligt het plangebied niet in of direct nabij de Ecologische Hoofdstructuur/het Nationaal Natuurnetwerk. De dichtstbijzijnde EHS/NNN-gebied ligt op circa 1 kilometer ten noorden van het plangebied. Gezien de grote afstand, het stedelijke karakter en beperkte omvang van de ingrepen zijn negatieve effecten op beschermde gebieden uit te sluiten. Gebiedsbescherming is niet aan de orde.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of versterking (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

De meeste van de mogelijk in het plangebied voorkomende soorten zoals bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, middelste groene kikker, egel, mol, kleine marterachtigen, spitsmuizen en muizen zijn beschermd volgens het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten is meer strikt beschermd, soorten waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingsplicht in het kader van de Flora- en faunawet geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoopeisen van individuele soorten zijn vleermuizen niet uit te sluiten binnen het plangebied. De vleermuizen betreffen, op basis van verspreidingsgegevens en biotoopeisen, met name de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis.

4.3 CONSEQUENTIES

De verkennende quick scan flora en fauna kan, op basis van het eenmalige veldbezoek, de aanwezigheid van alle mogelijk voorkomende ontheffingsplichtige soorten niet op voorhand uitsluiten. Daarom moet nader onderzoek gedaan worden naar:

- Vleermuizen (tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV Habitatrichtlijn).
  - Kraam-, zomer- en najaarsverblijfplaatsen; nader onderzoek kan van half mei tot half juli (kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen) en van half augustus tot eind september (paarplaatsen en (potentiele) winterverblijfplaatsen). Onderzoek dient uitgevoerd te worden conform het vleermuisprotocol.
  - Vliegroute (indien bomen aan de noord- of westkant worden gekapt en er grote gaten (<25 meter) in de opgaande structuren vallen); nader onderzoek kan van half mei tot half oktober. Onderzoek dient uitgevoerd te worden conform het vleermuisprotocol.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is. Bij een dergelijke ontheffing worden vaak mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Verder is er een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden kunnen leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zouden kunnen verstoren.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
  - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in voorjaar, zomer en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
  - het slopen/kappen starten buiten het voortplantingsseizoen en/of onder begeleiding van een ecooloog.

4.4 AANBEVELINGEN

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet zijn er ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;
- het planten van bomen en struvelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheems bes- en bloemdragende struiken en planten;
- het aanleggen van een poel met natuurlijke oeverbepanting, geïsoleerd van permanent watervoerende watergangen. Dit kan positieve effecten hebben op het voorkomen van amfibieën;
- gebruik in de nieuwe bebouwing vogelvriendelijk vogelschroot (www.vogelvide.nl) of zet het vogelschroot één pan verder naar boven zodat broedruimte onder de pannen ontstaat;
- er kunnen neststenen worden aangebracht ten behoeve van gierzwaluwen op >2,5 meter hoogte in de muur, of bij een steile dakvorm als dakpannen. Ook kan door de hoekpan en/of nokpan 2-3 cm over te laten steken een nestruimte worden gecreëerd voor de gierzwaluw. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soort niet geschikt.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV Uitgeverij.

Ministerie van LNV, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten onthef-fing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Mostert, K. en J. Willemsen, 2008. Werkatlas verspreiding zoogdieren in Zuid-Holland 2000-2008. Stichting Zoogdierenwerkgroep Zuid-Holland, Delft.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Vogelaar, E.D., 2014. Quickscan Flora- en faunawet rioolpers- en gasleidingen nabij Simonsdijkje en Gorsdijk in de Hoeksche Waard. Arcadis Nederland B.V., Hoofddorp.

Websites:

www.ravon.nl

www.zoogdierverseniging.nl

www.vleermuis.net

www.synbiosys.alterra.nl

www.zuid-holland.nl

BIJLAGE 2: UITWERKING TWEE VARIANTEN

